

2.klass

Valikaine Informaatika

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused
Sissejuhatus arvutiõppesse	
<ul style="list-style-type: none"> • Arvuti kasutamise tervishoiu reeglid; • Arvutiklassis käitumise ja arvutite kasutamise reeglid; • Arvutikomplekti osade nimetused – arvuti(põhiplokk), monitor e kuvar, klaviatuur, hiir, printer; • Mõisted klahv - seotud klaviatuuri mõistega, nupp - seotud hiire mõistega, ikoon, kursor, hiirekursor • Arvuti käivitamine ja sulgemine, sisse ja väljalogimine.	<ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb visuaalselt arvutikomplekti riistvara; 2) teab olulisemaid ohutustehnika ja tervisekaitse nõudeid arvutiga töötamisel; 3) teab olulisemaid arvutikasutamisega seotud mõisteid; 4) oskab avada ja sulgeda arvutit.
Tekstitöötlus MS Word	
<ul style="list-style-type: none"> • Menüü klõpsamine (üksik ja topeltklõps), lohistamine; • teksti sisestamine, salvestamine kindlaksmääratud salvestuskohta, dokumendi avamine salvestatud kohast. • märgistamine, kopeerimine, kleepimine; • erinevate kirjastiilide, suuruse, värvuse valik; • tõsteklahvi kasutamine suurtähe trükkimiseks ja märgistamiseks; • ühe märgi kustutamine vasakult ja paremalt poolt kursorit; • ühe käigu võrra tagasimine "Undo" (Ctrl+Z); • pildi lisamine tekstile, pildi otsing; • programmi käivitamine ja sulgemine; • märgistamine sõna, lause, lõik(tõsteklahvi abiga märgistamine),(kogu tekst Ctr+A); • kopeeri(Copy) ja Kleebi/Aseta (Paste) käsu kasutamine klaviatuuri, rippmenüü või Redigeeri (Edit) menüü abil;	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab kasutada tekstitöötluse programmi olulisemaid käsklusi; 2) vormistab oma töö vastavalt õpetaja juhistele;
Joonistusprogramm Paint	
<ul style="list-style-type: none"> • Paint graafikaga tutvumine; • joonistamine vaba käe ja kujunditega; • pildile teksti lisamine; • teksti värvimine, tausta värvimine, vormingu pintsli (Format Painter) kasutamine; • joonistamine internetis.	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab avada ja kasutada joonistamiseks ja joonistusele teksti lisamiseks programmi paint; 2) oskab paint programmi võimalusi kasutada oma loomingu parimaks õpiülesande täitmiseks väljendamiseks; 3) oskab tekstile lisada paint-is kujundatud pilti;

	4) oskab töö oma kausta salvestada ja sealt oma töö avada;
Esitlus	
<ul style="list-style-type: none"> ● esitluste mõistega tutvumine, põhimõtted (esitluse sisu, märksõnad); lihtsama ettekande tutvustus ● esitluste koostamine; ● ettekanne. 	1) oskab etteantud teemal koostada esitlust; 2) teab ettekande tegemise põhimõtteid.
Internet	
<ul style="list-style-type: none"> ● Internetiturvalisus, käitumisreeglid; avaliku teabe kasutamine, isikliku teabe avaldamine ● isikliku Stuudiumi konto kasutamine ● õpiotstarbeliste internetikeskkondade tutvustamine ja kasutamine (Stuudium, opiq, lastekas.ee, miksike.ee) ● erinevate õpiotstarbeliste mängude kasutamine ● trükkimine kahe käega. ● erinevate veebirakenduste (sh programmeerimine) kasutamine 	1) teab, kuidas on turvaline ja ohutu internetis tegutseda; 2) oskab kasutada õpiotstarbelisi mängu ja õpitarkvara 3) logib sisse oma Stuudiumi konto kasutajasse, teab kuidas e-kirja vormistada; 4) oskab kirjutada õpetajale Stuudiumis kirja vastavalt juhistele 5) oskab kasutada mõlemat kätt lihtsamate sõnade/lausete trükkimisel.

4.KLASSI AINEKAVA

Pillimäng (valikaine)

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused
<p>Pilli käsitlemisoskused</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pillitunni ja ansambli mängu töökord; - Pillide ehitus, käsitlemine, häälestamine - Käte ja sõrmede asend, õige kehahoid - Pillihoidu kinnistavad rütmi- ja koordinatsiooniharjutused <p>Esmase rütmisaate mängimine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rütmisaate mängimise põhimõtted, esmased põhilised rütmimustrid - Rütmisaate harjutused - Rütmisaate kujundamine kindlale loole <p>Harmoniasaate mängimine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harmoniasaates kasutatavad põhiduurid, põhiduuride omandamine ukulelel C, F, G, D duur; a ja d-moll) - Lihtsa harmoonilise rütmisaate mängimine ukulelel õpitud duuridel - Erinevate kahe- ja kolmeduurilugude saatmine ukulelel. 	<p>Õpilane mõistab grupitöö vormi pilliõppes, osaleb tegevuses aktiivselt tunnitöö reegleid järgides.</p> <p>Õpilane tunneb pillide ehitust, oskab pilli õigesti käsitseda ja häälestada, järgib õiget käte- ja kehahoidu.</p> <p>Õpilane oskab kasutada pille musitseerimisel rütmisaateks.</p> <p>Õpilane oskab kasutada mitut erinevat rütmisaate mustrit, rakendab neid lugudes.</p> <p>Õpilane on omandanud põhiliste duuride mänguvõtted ukulelel, suudab neid rakendada erineva rütmimustriga.</p> <p>Õpilane on võimeline kasutama õpitud duure erinevate lihtsamate lugude saateks.</p>

<p>Lihtsa meloodia mängimine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lihtsa meloodia mängimine kuulmise järgi ja tähtnimetuste järgi. - Õpitud nootidest meloodia koostamine. <p>Repertuaari kaasmängude õppimine ja loomine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ühismusitseerimiseks valitud repertuaari õppimine; <p>Õpitu rakendamine ühismusitseerimisel, esinemistel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esinemine klassi-ja kooliüritustel 	<p>Õpilane mõistab nootide asukohti pillil, suudab koostada lihtsa meloodia, õppida esitama konkreetse loo meloodialõiku.</p> <p>Suudab rakendada õpitut ühismusitseerimisel, on omandanud ühise repertuaari.</p> <p>Osaleb koosmängudel ja esinemistel.</p>
---	--

5.KLASSI AINEKAVAD

Pillimäng (valikaine)

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused
<p>Pilli käsitsemisoskused</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pillitunni ja ansamblimängu töökord; - Pillide ehitus, käsitsemine, häälestamine - Käte ja sõrmede asend, õige kehahoid - Pillihoidu kinnistavad rütmi-ja koordinatsiooniharjutused <p>Rütmisaate mängimine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rütmisaate mängimise põhimõtted, esmased põhilised rütmimustrid - Rütmisaate harjutused - Rütmisaate kujundamine kindlale loole <p>Harmoniasaate mängimine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harmoniasaates kasutatavad põhiduurid, põhiduuride omandamine ukulelel C, F, G, D duur; a ja d-moll) - Harmonilise rütmisaate mängimine ukulelel õpitud duuridel - Erinevate kahe-ja kolme- ja enama duuriga lugude mängimine ukulelel. <p>Meloodia mängimine</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lihtsa meloodia mängimine kuulmise järgi ja tähtnimetuste järgi. - Õpitud nootidest meloodia koostamine. 	<p>Õpilane mõistab grupitöö vormi pilliõppes, osaleb tegevuses aktiivselt tunnitöö reeglid järgides.</p> <p>Pillide tunneb pillide ehitust, oskab pilli õigesti käsitseda ja häälestada, järgib õiget käte-ja kehahoidu.</p> <p>Õpilane oskab kasutada pille musitseerimisel rütmisaateks.</p> <p>Õpilane oskab kasutada mitut erinevat rütmisaate mustrit, rakendab neid lugudes.</p> <p>Õpilane on omandanud põhiliste duuride mänguvõtted ukulel, suudab neid rakendada erineva rütmimustriga.</p> <p>Õpilane on võimeline kasutama õpitud duure erinevate lihtsamate lugude saateks.</p> <p>Õpilane mõistab nootide asukohti pillil, suudab koostada lihtsat meloodiat, suudab õppida esitama konkreetse loo meloodialõike ja meloodiaid.</p>

<p>Repertuaari kaasmängude õppimine ja loomine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ühismusitseerimiseks valitud repertuaari õppimine; <p>Õpitu rakendamine ühismusitseerimisel, esinemistel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esinemine klassi-ja kooliüritustel 	<p>Suudab rakendada õpitud ühismusitseerimisel, on omandanud ühise repertuaari.</p> <p>Osaleb koosmängudel ja esinemistel.</p>
---	--

Informaatika

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
<p>Õpimapi koostamine ja täitmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Google Saidid keskkond <p>Arvuti kasutamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • oma materjalide haldamine; • töö hiirega; • töö klaviatuuriga; • töötamine Windowsi operatsiooni süsteemiga; • vajalike materjalide otsimine Internetist; • füüsiline töökeskkond; • ohutu arvuti kasutamine. <p>Pildi- ja fototöötlus</p> <ul style="list-style-type: none"> • piltide miksimine; • värvide töötlemine; 	<p>Õpilane oskab koostada omale veebilehe ning selle aadressi jagada. Õpilane oskab oma veebilehele lisada koostatud töösid (linkida Google Dokumente, Google Esitlusi, lisada pilte). Luua oma veebilehele uusi lehekülgi ning anda neile lihtsama kujunduse. Õppeaasta lõpuks on õpilasel tehtud töödest kujunenud välja õpimapp, mida saab jätkata järgnevatel õppeaastatel.</p> <p>Õpilane oskab luua/nimetada/kustutada/liigutada/kopeerida kaustasid ja faile. Kasutada oma võrgukettal olevat kausta failivahetuseks ja failide hoidmiseks. Oskab kasutada oma tööks korrektselt klaviatuuri - tunneb erinevate klahvide kombinatsioone, teab, kuidas saada erisümboleid. Teab hiire vasaku ja parema klahvi funktsioonide erinevust, töötab hiirega. Oskab otsida Internetist tööks vajalikke materjale ning neid salvestada ettenähtud kohta. Oskab analüüsida Internetist leitud infot (õige/vale), tunneb levinumaid petuskeeme.</p> <p>Õpilane tunneb põhilisi pildifailide laiendeid. Oskab pildi/foto avada tööks ettenähtud programmis. Mõistab, kuidas töötavad <i>layerid</i>. Oskab programmis valida tööks vajalikud tööriistad ning neid kasutada.</p>

<p>Google Drive keskkond</p> <ul style="list-style-type: none"> ● materjalide hoiustamine/jagamine; ● Google tööriistad: <ul style="list-style-type: none"> ○ Google Dokumendid; ○ Google Esitlused; ● koostöö; 	<p>Õpilane oskab logida oma kooli kontoga Google Drive keskkonda. Luua sinna kausta, jagada loodud kaust vajalike õigustega välja (konkreetselt isikule või lingi levitamiseks). Hoiustamise/koostöö eesmärgil lisada Google Drive kontole faile/materjale - vajadusel neid kustutada või ümber nimetada. Lähtudes töö eesmärgist valida sobilik Google tööriist (Dokumendid, esitlused jne). Tunneb põhilisi teksti/esitluse vormistamise põhimõtteid ning oskab ette antud juhendi järgi teksti vormistada/esitluse koostada.</p>
<p>Lihtsam modelleerimine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tinkercad.com keskkond 	<p>Õpilane oskab modelleerida lihtsamaid objekte. Oskab kombineerida keskkonnas olemasolevaid kujuneid (lisab gruppi, lõigata üksteisest välja), neid vastavalt vajadusele/mõõtmetele suurendada/vähendada, pöörata, liigutada.</p>
<p>Mänguline programmeerimine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● code.org keskkond; ● codeforlife keskkond; 	<p>Õpilane oskab lahendada nimetatud keskkonnas programmeerimisplokkidega ülesandeid. Mõistab, mida tähendavad lihtsamad tingimuslauseid (nn. <i>if</i>-lause) ja tsükkel (nn. <i>while</i>). Kasutab õpitud teadmisi, et lihtsustatult kirjeldada mõnda igapäeva toimingut.</p>

6.KLASSI AINEKAVAD

Usundiõpetus (valikaine)

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Väärtused ja valikud	
Eetika alused (religioonides ja enda elus)	
<ul style="list-style-type: none"> ● Inimese elu mõte. ● Saatus, vabadus ja vastutus. ● Erinevad reeglid ning seadused. ● Kirjutatud ja kirjutamata seadused. ● Erinevad vastused küsimusele, mis on õnn, mis on õige ja hea. ● Kuldne reegel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) toob näiteid väärtuste ja moraalinormide rolli kohta üksikinimese elus ning ühiskonnas; 2) selgitab näiteid tuues, kuidas mõjutab religioon või sekulaarne maailmavaade inimeste väärtusi, valikuid ja otsuseid;

<ul style="list-style-type: none"> ● Põhilisi eetiliste valikute printsiipe maailmareligioonides: austa elu, teist inimest ja omandit, ära tunnista valet. ● Kardinaalvõrused: õiglus, vaprus, enesedistsipliin (mõõdukus), (elu)tarkus, usk, lootus, armastus. ● Inimõigused. 	<ol style="list-style-type: none"> 3) tunneb nn kuldset reeglit ja suuremates maailmareligioonides sõnastatud olulisemaid eetilisi printsiipe (austa elu, teist inimest ja omandit, ära tunnista valet); 4) toob näiteid nende toimimise kohta; 5) nimetab käsitletud voorusi (õiglus, vaprus, enesedistsipliin (mõõdukus), (elu)tarkus ning usk, lootus ja armastus) ning oskab neid lahti mõtestada, tuues näiteid vooruste avaldumise kohta inimeste käitumises; 6) suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse ning tunneb igapäevaelus ära mõningaid maailmavaatelistel erinevustel põhinevaid diskrimineerimise juhtumeid.
Väärtused, mina ja teised inimesed (religioonides ja enda elus)	
<ul style="list-style-type: none"> ● Autoriteedid ja väärtuste hierarhia. ● Eeskujud, iidolid, Jumal. ● Inimeste tõekspidamiste sarnasused ja erinevused, väärikus. ● Iseendaks jäämise raskused. ● Üksi ja koos. ● Sallivus ja lugupidamine – suhtumine teistsuguste vaadetega inimestesse ning teistesse usunditesse. ● Eelarvamused ja diskrimineerimine. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab enda jaoks olulisi väärtusi ja kirjeldab õpitu valguses, kuidas need tema toimimist kujundavad ning valikuid mõjutavad; 2) suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse; 3) pakub konstruktiivseid toimimisvõimalusi, et lahendada lihtsamaid väärtuskonflikte.
Eetika keskseid küsimusi (religioonides ja enda elus)	
<ul style="list-style-type: none"> ● Suhtumine loodusesse. ● Religioon ja teadus. ● Armastus ja sõprus, ustavus. ● Andekspalumine ja andestamine, leppimine. ● Õigus ja õiglus. ● Tähelepanelikkus ja hoolivus nõrgemate suhtes. ● Solidaarsus. ● Rikkus ja vaesus. ● Kadedus ja heategevus. ● Sõna jõud: töötused, sõnapidamine, hinnangute andmine, ausus, silmakirjalikkus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) toob näiteid väärtuste ja moraalinormide rolli kohta üksikinimese elus ning ühiskonnas; 2) selgitab näiteid tuues, kuidas mõjutab religioon või sekulaarne maailmavaade inimeste väärtusi, valikuid ja otsuseid; 3) nimetab enda jaoks olulisi väärtusi ning kirjeldab õpitu valguses, kuidas need tema toimimist kujundavad ja valikuid mõjutavad; 4) suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse; 5) mõistab andestuse olulisust ning oskab andeks paluda.

7.KLASSI AINEKAVAD

Valikained

Informaatika

18 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
<p>Õppeaine keskendub loovtöö toetamisele. Kirjaliku osa vormistamisele vastavalt kooli juhendile, korrektsele viitamisele ning ettekande koostamisele.</p> <p>Teksti refereerimine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Info otsimine; ● refereerimine; ● tekstisisene viitamine; ● kasutatud allikate vormistamine; ● Eesti keele spelleri kasutamine. <p>Kirjaliku töö vormistamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dokumendi koostamine/ettevalmistamine; ● tiitelleht; ● stiilid; ● sisukord; ● tavateksti vormistamine; ● pealkirjade vormistamine; ● piltide/jooniste/tabelite lisamine; ● leheküljenumbrid. <p>Esitluse koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● esitluse põhitõed; ● vormistus; ● esitamine. 	<p>Õpilane oskab erinevatest allikatest otsitud infot refereerida ning koostada sellest sidusa teksti. Tunneb erinevate kasutatud allikate (Interneti allikad, raamatud jne) vormistamise viise ning kasutab oma töös korrektset viitamist. Lõpliku tööd kontrollib Eesti keele spelleris ning avaldunud vead parandab</p> <p>Õpilane oskab vormistada kirjaliku töö, toetudes etteantud juhendile/vormistamise tingimustele. Oskab valmis seada dokumendi põhja - määrata korrektsed äärised, vormistada tiitellehe. Mõistab, mis on stiilid, kasutab neid oma töös, et saavutada ühtlane vormistus. Kasutab sisukorra koostamiseks vastavat funktsiooni, mitte ei koosta seda käsitsi. Lisab oma tööle vastavalt juhendis antud nõuetele leheküljenumbrid. Oskab vajadusel töösse lisada pilte/jooniseid/tabeleid, ilma vormistust rikkumata, lisab nende alla allkirja/viite.</p> <p>Teab ettekande koostamise põhitõdesid ning rakendab neid ettekande koostamisel. Oskab vormistada ettekannet, arvestades selle eesmärki (ametlikuks otstarbeks, isiklikuks otstarbeks). Ettekande esitus on sujuv/ladus, ei ole maha loetud. Oskab kuulajate poolt esitatud küsimustele vastata.</p>

Inglise keel (valikaine)

18 tundi õppeaastas

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Valikaine raames on 7. klassi õpilasel võimalik täiendavalt õppida inglise keelt kõnelevate maade kultuuri, kirjandust ja arhitektuuri.</p> <p>Briti kuninglik perekond <i>Monarhia</i>: Ühendkuningriigi valitsemiskord, monarh ning tema kohustused ja roll</p>	<p>Briti kuninglik perekond</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) saab aru monarhia mõistest; 2) tunneb ära ning oskab nimetada Briti kuningliku perekonna praeguseid liikmed; 3) oskab joonistada Briti kuningliku perekonna sugupuu;

<p><i>Briti kuninglik perekond:</i> kuninganna, troonipärijad, Briti kuningliku perekonna praegused liikmed, tiitlid.</p> <p>Inglise keelt kõnelevate maade arhitektuur ning olulisemad rajatised <i>Hooned:</i> erinevad hoonete tüübid (nt muuseumid, tornid, kirikud, paleed, lossid, kindlused, vanglad, valitsushooned, lennujaamad), majaosad, ruumid, mööbel <i>Rajatised:</i> erinevad rajatised (nt sillad, müürid, ausambad) <i>Materjalid:</i> enamlevinud ehitusmaterjalid</p> <p>Inglise keelt kõnelevate maade kirjanikud <i>Biograafia:</i> kirjaniku lapseõlv, kirjaniku hilisem elu, olulised kirjandusteosed <i>Kirjandusžanrid:</i> ilukirjandus, ulmekirjandus, luule, lastekirjandus, noortekirjandus, kriminaalromaan, õuduskirjandus, ajalooline romaan, näitekirjandus.</p>	<p>4) tunneb põhjalikult vähemalt ühe Briti kuningliku perekonna liikme elulugu; 5) oskab nimetada olulisemaid Briti kuningliku perekonnaga seotud fakte/sündmuseid.</p> <p>Inglise keelt kõnelevate maade arhitektuur ning olulisemad rajatised 1) tunneb ära ja oskab nimetada kursuse jooksul käsitletud hooneid ja rajatisi; 2) oskab nimetada majaosi, ruume, mööblit; 3) oskab nimetada enamlevinumaid ehitusmaterjale; 4) oskab põhjalikumalt rääkida vähemalt ühest kursuse jooksul käsitletud hoonest või rajatisest.</p> <p>Inglise keelt kõnelevate maade kirjanikud 1) oskab nimetada erinevaid kirjandusžanreid; 2) oskab nimetada kursuse jooksul käsitletud kirjanikke ning nende tähtsaimaid teoseid; 3) oskab kirjutada elulugu.</p>
--	---

Matemaatika (valikaine)

18 tundi õppeaastas

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Protsent kui sajandik. Protsentide arvutamine. Protsendi leidmine arvust. Arvu leidmine protsendi järgi. Suhte väljendamine protsentides. Suuruse muutumine protsentides. Antud protsendi võrra suurendamine või vähendamine. Promill.</p>	<p>*oskab teisendada protsenti murruks *oskab lahendada protsentülesandeid *oskab leida protsenti arvust *oskab leida arvu protsendi järgi *oskab väljendada suhet protsentides *oskab leida suuruse muutumist protsentides *oskab lahendada tekstülesandeid, mis sisaldavad protsente *teab promilli mõistet</p>
<p>Hulgad. Arvuhulgad. Arvu absoluutväärtus. Vastandarvud. Arvude järjestamine. Negatiivsete arvude liitmine. Positiivsete arvude vahe. Erimärgiliste arvude liitmine. Negatiivse arvu lahutamine. Lõigu pikkus.</p>	<p>*tunneb hulga mõistet *teab absoluutväärtuse mõistet ja geomeetrilist tähendust *oskab leida vastandarve ja arvu absoluutväärtust *oskab arve järjestada kasvavas ja kahanevas järjekorras ning võrrelda neid võrratusemärkide abil *oskab liita ja lahutada negatiivseid ning erimärgilisi arve *oskab leida lõigu pikkust ja kahe punkti vahelist kaugust *oskab liita ja lahutada ratsionaalarve</p>
<p>Ratsionaalarvude liitmine ja lahutamine. Korrutamine, liitmine ja lahutamine</p>	

<p>ratsionaalarvudega. Avaldiste väärtuste arvutamine. Ratsionaalarvude jagamine. Taskuarvuti ja ratsionaalarvud.</p> <p>Astendamine ja avaldiste kirjutamine. Tehete järjekord. Astmete korrutamine ja jagamine. Arvu esitamine kümne astmete abil. Suurte ja väikeste arvude kirjutamine ning nendega arvutamine. Arvu standardkuju Korrutise ja jagatise astendamine. Astme astendamine.</p> <p>Võrdeline seos ja selle graafik. Lineaar-funktsioon ja selle graafik. Pöördivõrdeline seos ja selle graafik.</p> <p>Võrre. Võrdelise seose ülesanded. Võrdeline jaotamine. Tähtvaldise lihtsustamine. Võrrandite samaväärsus ja põhiomadused. Ühe tundmatuga lineaarvõrrand. Lineaarvõrrandi abil lahenduvad tekstülesanded.</p> <p>Hulknurgad. Hulknurga sisenurkade summa. Rööpkülik ja selle omadused. Rööpküliku pindala. Romb ja selle pindala. Ringjoon ja ring. Keerulisemate kujundite ümbermõõdud ja pindalad. Püströöptahukas, selle pindala ja ruumala.</p>	<p>*teab korrutamise märgireegleid ja tunneb korrutamise seadusi</p> <p>*oskab sõnastada sulgude avamise reeglit ja kasutada seda ülesannete lahendamisel</p> <p>*oskab tuua ühist tegurit sulgude ette</p> <p>*oskab korrutada ja jagada ratsionaalarve</p> <p>*tunneb tehete järjekorda</p> <p>*oskab arvutada avaldise väärtust</p> <p>*oskab kasutada tehete sooritamiseks taskuarvutit</p> <p>*oskab tulemusi ümardada</p> <p>*oskab arvutada avaldiste väärtusi tehete järjekorda arvestades</p> <p>*oskab korrutada ja jagada ühe ja sama alusega astmeid</p> <p>*teab, millega võrdub arv astmes 0</p> <p>*oskab kirjutada suuri ja väikesi arve arvu 10 astmete abil</p> <p>*oskab kirjutada arvu standardkujul</p> <p>*oskab astendada korrutist ja jagatist</p> <p>*oskab astendada astet</p> <p>*oskab teha tehteid astmetega</p> <p>*oskab joonestada võrdelise seose graafikut ning tunneb ära võrdelise seose graafiku ja valemi</p> <p>*oskab leida graafikult sirge tõusu</p> <p>*tunneb ära lineaarfunktsiooni graafiku ja valemi</p> <p>*oskab joonestada lineaarfunktsiooni graafikut</p> <p>*oskab joonestada hüperbooli</p> <p>*oskab lahendada võrdekujulisi võrrandeid ja lineaarvõrrandeid</p> <p>*oskab lahendada tekstülesandeid võrrandite abil</p> <p>*tunneb sisenurkade summa valemit ja oskab seda rakendada ülesannete lahendamisel</p> <p>*tunneb rööpkülikut ja oskab seda ise joonestada</p> <p>*oskab leida rööpküliku ja rombi pindala</p> <p>*rombi ja ringjoone valemite kasutamine</p> <p>*oskab leida püströöptahuka pindala ja ruumala</p>
---	---

8.KLASSI AINEKAVAD

Valikained

Informaatika

18 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
<p>Jätkatakse oma veebilehe täitmist/haldamist. Reflekteeritakse seal oma õpinguid.</p> <p>Vektorgraafika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutusala; • Värvid; • <i>Layerid</i>; • <i>Shape vs path</i>; • Grupeerimine; • <i>Pen tool</i>; • Kujundite kombineerimine; • Joondamine; • Järjestamine. <p>Sissejuhatus programmeerimisse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andmetüübid; • Muutujad; • Tingimuslause; • Mitmeosaline tingimus; • Lihtsamad funktsioonid. <p>Sissejuhatus multimeediasse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rastergraafika • Modelleerimine • Videotöötlus 	<p>Õpilane mõistab, millal kasutada graafika loomiseks vektor graafikat. Tunneb erinevaid veebipõhiseid keskkondasid (<i>vectr</i>, <i>corel vector</i>) kui ka vabavaralisi (<i>inkscape</i>) programme. Tunneb lihtsamat värviõpetust ja oskab valida omavahel harmoneeruvad värvid. Oskab kujundada ise lihtsama logo või jäljendada mõnda olemasolevat.</p> <p>Õpilased tutvuvad programmeerimiskeelega Python 3. Oskavad koostada lihtsamaid skripte. Teavad <i>string</i>'i, <i>integer</i>'i ja <i>float</i> andmetüüpide erinevusi ning millal neid kasutada. Oskab rakendada <i>input</i> funktsiooni, et saada skriptile sisend kasutajalt. Lahendab lihtsamaid probleemülesandeid.</p> <p>Sissejuhatus multimeediasse, kasutades vabavaralisi lahendusi (<i>Gimp</i>, <i>Blender</i>, <i>DaVinci Resolve</i>). Õpilane oskab kasutada tarkvarade põhilisi funktsioone.</p>

Karjääriõpetusõpetus

18 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel	
<ul style="list-style-type: none"> • elukestev õpe • Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) teadvustab ennast tulevase töötajana; 2) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.
Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel	
<ul style="list-style-type: none"> • Isiksuseomadused: temperament ja iseloom. • Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid. • Isiksuseomadused: võimed, huvid ja üldised ehk ülekantavad kompetentsid ja kutsespetsiifilised • kompetentsid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) analüüsib enda isiksust; 2) eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega; 3) kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.

• Minapilt ja enesehinnang.	
-----------------------------	--

9.KLASSI AINEKAVAD

Karjääriõpetusõpetus

18 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel	
<ul style="list-style-type: none"> • Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon. • Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine. Soorollid ja müüdid. • Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed. 	<ol style="list-style-type: none"> 3) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme; 4) teab kutseid ja ametid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi; 5) oskab leida infot tööturu kohta; 6) teadvustab ennast tulevase töötajana; 7) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.
Planeerimine ja otsustamine	
<ul style="list-style-type: none"> • Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriinfo, karjäärinõustamine. • Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel; 2) suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega; 3) kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid (karjäärinõustamine, karjääriinfo vahendamine, karjääriõpe); 4) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga; 5) omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks; 6) saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.
Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel	
<ul style="list-style-type: none"> • Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid • reguleerivad õigusaktid. • Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon. • Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine. Soorollid ja müüdid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme; 2) teab kutseid ja ametid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi; 3) oskab leida infot tööturu kohta; 4) teadvustab ennast tulevase töötajana;

Ettevõtlusõpetus (valikaine)

Ettevõtlusõpetuse maht on 35 tundi, ainet õpetatakse kolmandas kooliastmes. Ainet käsitletakse igapäevaেলuga seostatult. Aine õppimine võib toimuda praktilise tegevusena minifirma töös osalemise kaudu. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust on suunatud

praktilistele tegevustele ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamisele.

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu- ja tegevused	Õpitulemused
Turumajandus, ettevõtlus ja tarbimine.	
<ul style="list-style-type: none"> • Turumajandus ehk vaba ettevõtluse süsteem. • Ressursside nappus, eraomand, konkurents, ettevõtlikkus, kasumi motiveeriv roll ettevõtluses. • Eesmärkide püstitamine, planeerimine. • Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. • Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, vastutus, kasum. • Peamised ettevõtlusvormid Eestis. • Õpilafirma ja minifirma. • Tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid: Mida? Kuidas? Kellele? • Toode ja teenus. • Äriidee ja äriplaan. • Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: minifirma äriidee sõnastamine ja minifirma tegutsemine. • Toote või teenuse hinnavõrdlus kohalikes poodides. • Arutlusteemad: Enda ja kaaslaste ettevõtlikkuse hindamise võimalused. • Meeskonnatöö väärtustamine. 	<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab, et ettevõtlikkus ja kasumisoov innustavad tegelema ettevõtlusega ja võtma ärisiske; 2) teab ressurside, tööjõu, kapitali ja loodusvarade vajalikkust ettevõtte tegutsemisel; 3) mõistab, et ressurside nappuse tõttu pole võimalik saada kõiki kaupu ja teenuseid, mistõttu tuleb teha valikuid; 4) mõistab ettevõtlust elatise teenimise ja eneseteostuse võimalusena; 5) saab aru, millised on ettevõtte loomiseks ja tegutsemiseks vajaminevad ressursid; 6) selgitab, mis vahe on tootel ja teenusel; 7) teab tulemusliku meeskonnatöö kavandamise põhimõtteid.
Tootmine, turundus, tööjõud	
<ul style="list-style-type: none"> • Tarbija vajadused, nõudlus, pakkumine ja turuhind. Tarbija õigused ja kohustused. Tarbijakaebuste lahendamine. • Tootlikkus, kvaliteet ja omahind. • Innovatsioon ja keskkonnasäästlikkus ettevõtluse arengu toetajana. • Õiglane kaubandus. Turundus. Toote omadused ja tootearendus vastavalt kliendi vajadustele ja ettevõtte võimalustele. • Reklaam, selle levitamine (ajakirjanduse kasutamine, sotsiaalmeedia, välireklaam, jms) ja mõju. Reklaamile esitatavad nõuded. Müügikoha valik ja kujundus. Müügiväidete koostamine. • Tulud, kulud, maksud, kasum, kahjum, eelarve, tootmiskulud, müügitulu, käive. • Tööjõud. Palk. Palga seos tootlikkusega. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Bruto- ja netopalk. • Tulumaks, sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks, pensionikindlustusmaks. • Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Oma äriideest ja kliendi vajadustest lähtuv tootetutvustus. 	<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab nõudluse ja pakkumise mõju hinna kujunemisele turul; 2) kasutab tootlikkuse ja oma hinna arvutamise põhimõtteid; 3) teab tarbija õigusi ja kohustusi; 4) teab, kuidas käituda, kui müüdüd tootel/teenusel ilmnevad probleemid; 5) rakendab lihtsamaid müügivõtteid ja reklaamib oma tooteid või teenuseid minifirmas; 6) teab reklaamiseadusest tulenevaid piiranguid reklaamile; 7) arvutab töötaja palka ja ettevõtte palgakulusid; 8) oskab koostada kassapõhist raamatupidamist ja lihtsat kasumiaruannet; 9) kasutab finantskirjaoskuse arendamiseks õpikeskkondades olevaid interaktiivseid vahendeid (erinevad kalkulaatorid, võrdlustabelid jne).

<ul style="list-style-type: none"> • Müügiväidete koostamine. Reklaamide võrdlus ja minifirma reklaami koostamine. Toote või teenuse omahinna ja müügihinna arvutamine, palga arvutamine. • Elulookirjelduse ja töökohataotluse, sh motivatsioonikirja vormistamine. Ärikirjade, sh e-kirjade koostamine. • Töölevõtu vestlus. • Arutlusteemad: Uute tehnoloogiate, seadmete, tööjõu oskuste ja teadmiste seos tootlikkusega, nende mõju toodangu kvaliteedile. • Intellektuaalse omandi õigused ja kaitse vajalikkus. • Turunduse tähtsus ettevõtluses. Loovus ja innovatsioon tootmises ja turunduses. • Vastutus ja kohustused tootmisel ja turundamisel. Hariduse ja oskuste tähtsus ning mõju tootlikkusele ja seosele palgaga. • Alaealisena töötamise piirangud. 	<p>10) oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.</p>
Juhtimine, meeskonnatöö ja ärietiika	
<ul style="list-style-type: none"> • Juhtimine ja tööjaotus, meeskonna motiveerimine, kontrollimine, vastutamine. • Projektitöö. • Ärietiika. • Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Enda ajaplaani koostamine nädalaks, klassi või kooliürituse projekti koostamine rühmatöona. • Näidisjuhtumite analüüs ärietiika seisukohalt. • Meeskonnatöö minifirmas. • Arutlusteemad: Meeskonnatöö väärtustamine. Töötaja kui tööandja üks põhilisi ressursse. • Erinevad juhtumid edu saavutamisel ja ebaõnnestumistega toimetulek, nende analüüs ja neist õppimine. Vastutus looduskeskkonna, tarbija, ühiskonna ja ettevõtte omanike ees. 	<p>Õpilane</p> <p>1) teab, mida tähendab vastutustundlik ettevõtlus ja võimalus lisaks seadustest tulenevatele nõuetele pakkuda oma klientidele suuremaid tagatisi;</p> <p>2) hindab äriotsuste eetilistust ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale ja looduskeskkonnale</p>

Matemaatika (valikaine)

18 tundi õppeaastas

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Lineaarfunktsioon, võrdelise seose ja pöördvõrdelise seose graafik</p> <p>Tehted ruutjuurtega.</p> <p>Täieliku ruutvõrrandi lahendamise.</p>	<p>Oskab joonestada võrdelise seose, lineaarfunktsiooni ja pöördvõrdelise seose graafikut.</p> <p>Teab ruutjuure mõistet.</p> <p>Oskab leida ruutjuurt arvust, korrutisest ja jagatisest.</p> <p>Oskab tuua tegurit juuremärgi alt välja ja viia tegurit juuremärgi alla.</p> <p>Viib ruutvõrrandeid normaakujule.</p>

<p>Ruutfunktsioonid $y = ax^2 + c$, $y = ax^2 + bx$ ja $y = ax^2 + bx + c$ ning nende graafikud.</p> <p>Hulkliikme tegurdamine sulgude ette toomise abil. Algebralised murrud, nende taandamine, laiendamine korrutamine ja jagamine. Erinimeliste algebraliste murdude liitmine ja lahutamine.</p> <p>Ratsionaalavalaldise lihtsustamine (kahetehtelised ülesanded).</p> <p>Korrapärane hulknurk, selle pindala</p> <p>Kolmnurga lahendamine.</p> <p>Korrapärase püramiidi pindala ja ruumala.</p> <p>Silinder. Koonus. Kera</p>	<p>Lahendab taandamata ruutvõrrandeid ja taandatud ruutvõrrandeid vastavate lahendivalemite abil. Kontrollib ruutvõrrandi lahendeid.</p> <p>Joonestab ruutfunktsiooni graafiku (parabooli) (käsitsi ja arvutiprogrammi abil) ja selgitab ruutliikme kordaja ning vabaliikme geomeetrilist tähendust. Selgitab nullkohtade tähendust, leiab nullkohad graafikult ja valemist. Loeb jooniselt parabooli haripunkti, arvutab parabooli haripunkti koordinaadid.</p> <p>Tegurdab hulkliikmeid sulgude ette toomise abil. Teab algebralise murru põhiomadust. Taandab algebralise murru. Laiendab algebralist murdu. Korrutab, jagab ja astendab algebralisi murde. Teisendab algebralisi murde ühenimelisteks. Liidab ja lahutab erinimelisi algebralisi murde.</p> <p>Ratsionaalavalaldise lihtsustamine (kahetehtelised ülesanded).</p> <p>Arvutab korrapärase hulknurga pindala.</p> <p>Trigonomeetriat kasutades leiab geomeetriliste kujundite joonelemendid.</p> <p>Arvutab püramiidi pindala ja ruumala. Skitseerib püramiidi.</p> <p>Arvutab silindri pindala ja ruumala. Näitab koonuse moodustajat, telge, tippu, kõrgust, põhja, põhja raadiust ja diameetrit ning külgpinda ja põhja. Skitseerib koonuse telglõike ja ristlõike. Arvutab koonuse pindala ja ruumala. Arvutab kera pindala ja ruumala.</p>
--	---

Inglise keel (valikaine)

18 tundi õppeaastas

Õppesisu	Õpitulemused
Valikaine raames on 9. klassi õpilasel võimalik täiendavalt õppida praktilist inglise keelt, mis on mõeldud ettevalmistusena põhikooli riigieksamiks.	
Grammatika ülesanded	Grammatika ülesanded 1) saab aru teksti peamisest mõttest ning mõistab olulist infot;

<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Valikvastustega ülesanded (õige vastuse leidmine etteantud valikute hulgast)</i> 2) <i>Lüünkülesanded (lausete täiendamine puuduva infoga)</i> 3) <i>Sobitamisiülesanne (kuuldu ja kirjaliku loetelu kokkusobitamine)</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 2) saab aru teksti peamisest mõttest ning mõistab olulist infot, leiab valikuliselt puuduva info; 3) saab aru teksti peamisest mõttest ning mõistab seda ka detailselt, oskab teha järeldusi;
<p>Erinevate tekstide lugemine, kuulamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>valikvastustega ülesanded (õige vastuse leidmine etteantud valikute hulgast)</i> 2) <i>pangaga lüünkülesanded (tekstist kustutatud lauseosa/sõna leidmine)</i> 3) <i>sobitamisiülesanded (pealkirja, väite, tekstilõigu kokkusobitamine)</i> 4) <i>lühivastustega lüünkülesanded (õige sõnavormi moodustamine)</i> 	<p>Erinevate tekstide lugemine, kuulamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) saab aru teksti peamisest mõttest, mõistab detailset infot, oskab leida infot valikuliselt; 2) saab aru teksti peamisest mõttest, mõistab detailset infot, oskab leida infot valikuliselt; 3) saab aru teksti peamisest mõttest, mõistab detailset infot, oskab teha järeldusi teksti kohta 4) oskab moodustada ja kirjutada grammatilisi vorme
<p>Mitteametlikud kirjad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Kirjeldus 75 sõna</i> 2) <i>Isiklikku laadi kiri 120 sõna</i> 	<p>Mitteametlikud kirjad</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskab luua kirjalikku teksti sündmuse, isiku, koha ja reaktsioonide kohta; 2) oskab luua kirjalikku teksti sündmuse, isiku, koha ja reaktsioonide kohta; oskab teha ettepanekut või vastata sellele, oskab avaldada oma arvamust 3) oskab kirja vormistada korrektselt (tervitus, lõppsõna jne)
<p>Pildi toel jutustamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>pildil kirjeldatu kirjeldamine ja sellele järgnev suunatud vestlus</i> 2) <i>rollimäng</i> 	<p>Pildi toel jutustamine</p> <p>Oskab suuliselt esineda, arvamust avaldada, kirjeldada kogetut, vooruvahetus</p>

Usundiõpetus (valikaine)

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused
Üks maailm, erinevad religioonid	
Sissejuhatavad probleemid	
<ul style="list-style-type: none"> • Millesse inimesed usuvad ning kuidas avaldub usk inimeste elus? • Mis on religioon? • Usundite ja maailmavaadete mitmekesisus. Ülevaade religioonide levikust maailmas (levikugeograafia ja statistika). • Miks on vaja usundeid tunda? • Maailma seletamise erinevad võimalused. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab religioone klassifitseerida ja nimetada maailma erinevates osades enam levinud religioone; 2) nimetab suuremaid Eestis levinud religioone, eristab suuremaid konfessioone ning usulisi rühmitusi; 3) oskab analüüsida religioossete konfliktide põhjusi;

<ul style="list-style-type: none"> • Religioon ja teadus. • Usk ja ebausk. • Religioonide suhted. 	<p>4) tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise;</p> <p>5) pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ning koostööks.</p>
Tutvumine erinevate religioonidega	
<ul style="list-style-type: none"> • Sümbolid. • Rajajad (ning mõned kesksed tegelased). Pühad tekstid ja raamatud. • Maailma alguse lood. • Inimese suhe loodusega. • Inimesekäsitus. • Olulisemad pühad ja rituaalid. • Pühad paigad. • Eetika. 	<p>1) selgitab käsitletud religioonide õpetuse ja eetika põhiseisukohti ning tunneb nende religioonide teket,</p> <p>2) olulisemaid suurkujusid, usulisi rituaale ja kultuuriväljundeid;</p> <p>3) toob esile erinevate religioonide sarnasusi ja erinevusi, analüüsib näiteid tuues erinevate</p> <p>4) maailmavaadete mõju inimese ja ühiskonna elus nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes;</p> <p>5) sõnastab oma maailmavaate mõningaid jooni; analüüsib enda maailmavaatelisi tõekspidamisi</p> <p>6) käsitletud maailmavaadete valguses.</p>

3.-9. klassi koorilaulu ainekavad

Mudilaskoor (valikaine 3.-4. klass)

1 õppetund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õpisisu	Õpitulemused
Laulmine	
<ul style="list-style-type: none"> • Lauldakse nii ühehäälselt a cappella kui ka saatega • Kujundatakse alus muusikatradsioonide säilitamiseks ja edasikandmiseks, mille üks väljund on õpilaste osalemine koolikooride tegevuses, et saada esmane koorilaulu kogemus. 	<p>1) laulab loomuliku kehahoiu, hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas;</p> <p>2) mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleol;</p> <p>3) laulab lihtsat meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);</p> <p>4) laulab eakohaseid laste- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule.</p>
Muusikaline liikumine	
<ul style="list-style-type: none"> • Muusikalises liikumises on põhirõhk lavalisel liikumisel ning muusika karakteri väljendamisel liikumise abil. 	<p>1) tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi;</p> <p>2) väljendab liikumise kaudu muusikale iseloomulikke karaktereid.</p>
Muusika kuulamine ja muusikalugu	

<ul style="list-style-type: none"> • Muusika kuulamisega õpitakse tundma muusika karaktereid ja meeleolu ning iseloomustama kuulatud muusikapalu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) on tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika ja muusikapala ülesehitus); 2) eristab kuuldelt laulu ja pillimuusikat; 3) on tutvunud eesti rahvalauluga; 4) kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara; 5) kuulab ning võrdleb erinevaid kooriliike (laste- poiste-, mees-, nais- ja segakoor); 6) teab Eesti laulupidude traditsiooni.
Õppekäigud	
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilaste esinemisoskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jne). • Mitmekülgse muusika kuulamise kogemuse saavutamiseks ja kontserdikultuuri kujundamiseks ning silmaringi avardamiseks võimaldatakse õpilastel käia kontsertidel ja teatrietendustel nii koolis kui ka väljaspool kooli. • Enese ja kaaslaste hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; 2) kasutab arvamust väljendades muusika oskussõnavara.

Lastekoor (valikaine 5.-9. klass)
1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
LAULMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Lauldakse ühe- ja kahehäälselt a´cappella ja saatega; • Tähtsustub töö õpilase individuaalsete muusikaliste võimete arendamisel ning rakendamisel erinevates muusikalistes tegevustes. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; 2) seostab relatiivseid helikõrgusi absoluutsete helikõrgustega 3) rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas laudes; 4) laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälsed laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule;

MUUSIKALINE LIIKUMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Muusikalises liikumises on põhirõhk lavalisel liikumisel ning muusika karakteri väljendamisel liikumise abil. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; 2) väljendab liikumise kaudu muusikale iseloomulikke karaktereid.
MUUSIKA KUULAMINE, MUUSIKAAJALUGU	
<ul style="list-style-type: none"> • Muusika kuulamisega arendatakse muusikalist analüüsivõimet; • Arendatakse oskust kasutada muusika oskussõnu arvamuse avaldamisel ja põhjendamisel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi ja tempot; dünaamikat, tämbrit ja vormi; 2) kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); koore ja dirigente kodukohas; 3) teab tuntumaid Eesti koore; teab Eesti laulupidude traditsiooni; 4) kuulab ning eristab instrumentaal-muusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkestrit; 5) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; oskab nimetada eesti rahvamuusika suursündmusi; 6) iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; 7) teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega
ÕPPEKÄIGUD	
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilaste esinemisoskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jne). • Muusika kuulamise kogemuse ning kontserdikultuuri kujundamiseks ja silmaringi avardamiseks külastatakse võimalusel kontserte ning muusikaetendusi ja käiakse õppekäikudel. Enese ja kaaslase hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; 2) kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

Poistekoor (valikaine 3.-7. klass)

1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
LAULMINE	

<ul style="list-style-type: none"> • Lauldakse ühe- ja kahehäälselt a cappella ja saatega; • Tähtsustub töö õpilase individuaalsete muusikaliste võimete arendamisel ning rakendamisel erinevates muusikalistes tegevustes. 	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; 2) seostab relatiivseid helikõrgusi absoluutsete helikõrgustega 3) rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; 4) laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälsed laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule;
MUUSIKALINE LIIKUMINE	
<ul style="list-style-type: none"> • Muusikalises liikumises on põhirõhk lavalisel liikumisel ning muusika karakteri väljendamisel liikumise abil. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; 2) väljendab liikumise kaudu muusikale iseloomulikke karaktereid.
MUUSIKA KUULAMINE, MUUSIKAAJALUGU	
<ul style="list-style-type: none"> • Muusika kuulamisega arendatakse muusikalist analüüsivõimet; • Arendatakse oskust kasutada muusika oskussõnu arvamuse avaldamisel ja põhjendamisel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi ja tempot; dünaamikat, tämbrit ja vormi; 2) kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); koore ja dirigente kodukohas; 3) teab tuntumaid Eesti koore; teab Eesti laulupidude traditsiooni; 4) kuulab ning eristab instrumentaal-muusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkestrit; 5) tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; oskab nimetada eesti rahvamuusika suursündmusi; 6) iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; 7) teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega.
ÕPPEKÄIGUD	
<ul style="list-style-type: none"> • Õpilaste esinemisioskust arendatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja 	<ol style="list-style-type: none"> 1) arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil;

<p>koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jne).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusika kuulamise kogemuse ning kontserdikultuuri kujundamiseks ja silmaringi avardamiseks külastatakse kontserte ning muusikaetendusi ja käiakse õppekäikudel. Enese ja kaaslase hindamise kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. 	<p>2) kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.</p>
--	---

•	5)
•	5)
•	3)
	6)